

Қазақстандық қоғамның әлеуметтік модернизациялануының жаңа жолдары

Орындаған: Бекқұл Айгерім

Бекметова Меруерт

Еркин Альфира

Дадаев Дидар

Жамалова Аружан

Қазақстан 20 жылдық межеден өтті. Ел алдында жаңа перспективалар ашылды. Алайда, бірнеше жылдан бері әлем тыныш. Дағдарыс жаһандық деңгейде еңсерілген жоқ және әлемдік қоғамдастық қауырт турбуленттілік жағдайында тұр.

Қазіргі әлем барлық жағымсыз жақтарымен төтенше дәрежеде өзара байланысты болды. Бұл барлық адамдар есептеуі керек шындық. Және үлкен елдер, орта және шағын.

Мұның бәрі мемлекеттен сындарлы әлеуметтік саясатты талап етеді. Бұл әлеуметтік мәселелерді үнемі бақылауда ұстауға, оларға үнемі оралуға мәжбүрмін.

Мемлекеттің назарының басты бағыты - әрбір қазақстандыққа қамқорлық жасау. Бұл да қажет, өйткені еліміздің барлық азаматтарының өмірі мен күнделікті көңіл-күйі әлеуметтік мәселелерді шешуге байланысты. Тәуелсіздік жылдарында Қазақстанда әлеуметтік мемлекеттің берік іргетасы қаланды.

- Қазақстан объективті түрде орта еуропалық елдердің әлеуметтік дамуының сапалық деңгейіне барынша жақындады.
- Қазақстандықтардың өмір сүру стандарттары ұдайы артып келеді. Бірақ біздің азаматтарымыздың тұрақтылық пен игілік жемісін қаншалықты тиімді пайдаланып жатқаны маңызды мәселе болып табылады.

27 Қаңтарда мен
Парламентте Қазақстан
халқына Қазақстан
дамуының басты
бағыты-Әлеуметтік -
экономикалық жаңғырту
Жолдауын жарияладым.

Қазақстанға
экономикалық табыстар
мен қоғамдық
игіліктерді қамтамасыз
ету арасындағы оңтайлы
тепе-теңдікті табу
өмірлік маңызды. Мен
әлеуметтік-
экономикалық
жаңғыртудың негізгі
міндеттерін нақ осыдан
көремін.

Әлеуметтік жаңғыртудың түпкі мақсаты мен мәні –

қоғамды жаңа индустриялық-инновациялық экономика жағдайындағы өмірге дайындау, Қазақстанның үдемелі экономикалық дамуы мен қоғамдық игіліктерді қамтамасыз ету арасында теңгерім табу, құқық пен әділеттілік қағидаттарына негізделген әлеуметтік қатынастарды бекіту.

- Әлеуметтік жаңғырту бүгінде ықтимал сын-қатерлер мен тәуекелдер туралы анық түсінікті талап етеді:

Біріншіден:

Біз экономикалық және әлеуметтік жаңғырту барынша синхронды жүруі тиістігін ескеруіміз керек. Жаңа өндірістер, білім мен ғылымның жаңа жүйелері, орта тапты дамыту, әлеуметтік кепілдіктерді кеңейту қазақстандықтар санасында үлкен өзгерістер туындатады. Ал бұл әлеуметтік қатынастардың барлық жүйесін уақтылы түзетуді талап етеді.

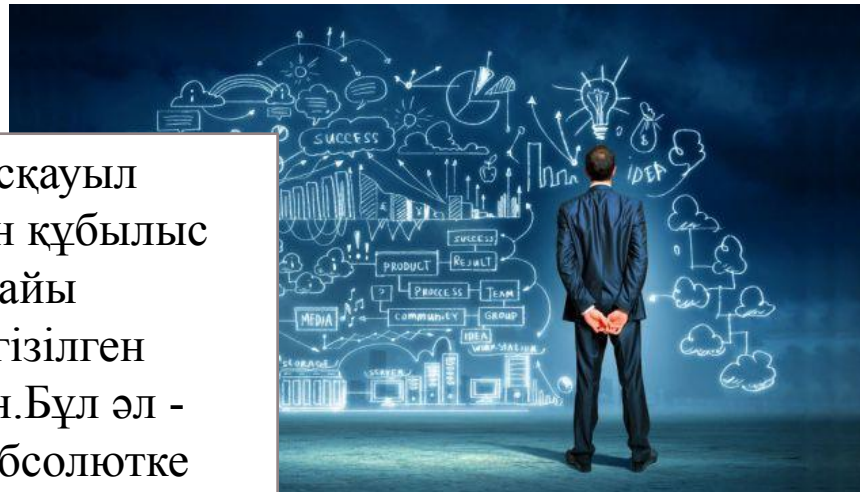

Екіншіден, шетелдік тәжірибе көрсетіп отырғандай, жаңғырту процесі азаматтар белсенділігінің күшеюімен, олардың шығармашылық әлеуетінің ашылуымен қосарлана жүреді. Сондықтан адамдардың өз құқықтары мен бостандықтарын белсенді қорғауға деген ұмтылысы кеңейеді, қоғамның өзін-өзі ұйымдастыру дәрежесі артады.

Үшіншіден, Қазақстанда мемлекет-әлеуметтік жаңғырту үдерісінің бастамашысы және басты қозғаушы күші. Мемлекеттің стратегиясы әлеуметтік қорғаудан әлеуметтік прогреске бағытталған. Бұл масылдыққа жол берілмейді дегенді білдіреді. Тек осы жағдайда ғана қазақстандық қоғам патернализм инерциясын еңсере алады.

Төртіншіден:

Әлеуметтік жаңғырту жолындағы күрделі тосқауыл әлеуметтік инфантилизм сияқты кең таралған құбылыс болып табылады. Ол 90-шы жылдардағы жабайы капитализмнің өтпелі бастапқы кезеңінде енгізілген еңбекке деген бұрмаланған уәжге негізделген. Бұл әл - ауқатқа жетудің дұрыс емес формулаларын абсолютке көтерді - аз жұмыс істеу-көбірек алу, ауадан ақша табу және т. б.

Бесіншіден:

Қазақстандағы әлеуметтік жаңғырту БЭК шеңберіндегі интеграциялық процестер аясында жүріп жатыр.

- Негізінде мемлекеттің, жеке сектор мен кәсіби бірлестіктердің әріптестік тетіктері болатын әлеуметтік-еңбек қатынастарының тиімді моделін құру маңызды. Қазақстандықтардың өмірінде өзін-өзі ұйымдастыру бастауларын, оның ішінде жергілікті өзін-өзі басқару органдарын дамыту, азаматтардың әлеуметтік бастамаларын іске асырудың пәрменді құралы болуға тиіс азаматтық қоғам институттарын уақыт талабына келтіру керек.

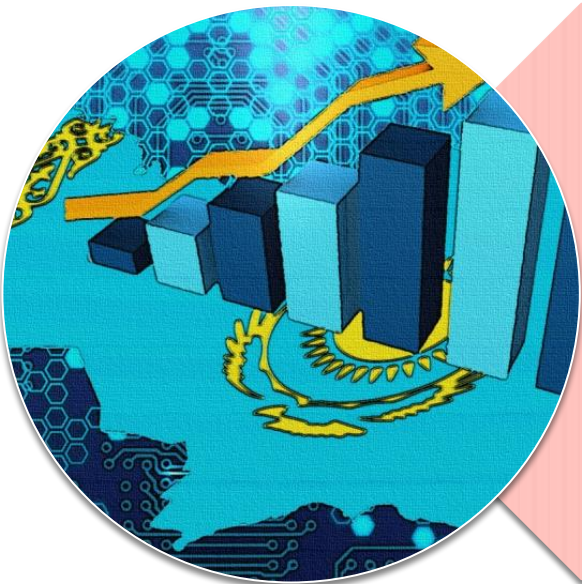

Жаңғыртудың маңызды аспектісі-Қазақстанда биліктің барлық деңгейіндегі сарапшылар мен менеджерлердің кәсіби корпусымен тігінен және көлденеңінен құрылған әлеуметтік үдерістерді басқарудың тиімді мемлекеттік жүйесін құру.

- 1) Қазақстандық қоғам өмірінің ақпараттық құрамдасын біршама арттыру, азаматтарды ақпараттандыру, сондай-ақ мемлекет пен халықтың тұрақты кері байланысын нығайту мәселелерінде де интернет-технологиялардың мүмкіндіктерін кеңейту міндеті тұр.**
- 2) Орта таптың үздіксіз өсуіне, инновациялық экономиканың басты қозғаушы күші - креативті таптың пайда болуы мен дамуына жағдай жасау маңызды.**
- 3) Еңбек қатынастарының барлық субъектілерінің мемлекетпен әріптестік өзара іс-қимылына негізделген еңбек қызметі мен игілікке жаңа уәждеме енгізу қажет.**

Қазақстандағы әлеуметтік реформа хроникасы

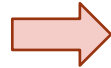

Әлеуметтік реформаларды жүргізудің басы деп *"Қазақстан-2030" Стратегиясы жарияланған 1997 жылды санаған жөн*, онда бүкіл халықтың әлеуметтік әділдігі, экономикалық және әлеуметтік әлауқаты Қазақстанның орнықты дамуының басымдықтарының бірі деп танылған.

Қазақстандағы әлеуметтік реформа хроникасы

2001-2006 жылдар

аралығында еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуында серпіліс болды. Экономикалық жағдайдың жақсаруы аясында халықтың әл-ауқатының өсуі байқалды, қоғамның бірқатар өзекті әлеуметтік мәселелері шешілді.

- Нәтижесінде** мемлекет, бизнес және қызметкерлер арасында әлеуметтік қамсыздандыру жүйесі құрылды:
- ***базалық әлеуметтік төлемдер*** (базалық зейнетақы, мемлекеттік жәрдемақылар, біржолғы мемлекеттік төлемдер);
  - ***мемлекеттік бюджеттен ынтымақты зейнетақылар*** (зейнетақы реформасына дейін адамдардың тапқан зейнетақы құқықтары);
  - ***әлеуметтік қатер жағдайы басталған кезде аударымдар есебінен төленетін әлеуметтік төлемдер*** (сақтандыру құрамдауышы);
  - ***міндетті зейнетақы жарналары*** (жинақтаушы құрамдауыш) есебінен төленетін зейнетақы төлемдері; ерікті зейнетақы жарналары есебінен төленетін зейнетақы төлемдері.

Қазақстандағы әлеуметтік реформа хроникасы

ҚР Денсаулық сақтау саласын дамытудың **2011-2015 жылдарға** арналған "Саламатты Қазақстан" мемлекеттік бағдарламасы еліміздің тұрақты әлеуметтік-демографиялық дамуын қамтамасыз ету үшін Қазақстан азаматтарының денсаулығын жақсарту болып табылады.

- Соңғы жылдары ана мен бала өлімі айтарлықтай қысқарды, халықтың өмір сүру ұзақтығы соңғы үш жылда орта есеппен 2,4 жылға (64 жастан 68 жасқа дейін және одан да көп) ұлғайды.

Жаңғыру принциптері, Мемлекет басшысы Н. Назарбаев айтқандай, эволюциялық сипатқа ие: *«Алға қарай жүгіру» болмауы керек.* Әлеуметтік саладағы барлық өзгерістер қазақстандық экономиканың даму деңгейі мен мүмкіндіктеріне сәйкес келуі керек. Жаңғырту процесінің алгоритмі артта қалған салаларды, аймақтарды, салаларды, әлеуметтік топтарды әлеуметтік дамудың қолданыстағы стандарттары мен көрсеткіштеріне «тартуға» негізделуі керек.

Жаңғырту процесінің табысы көп жағдайда оның қандай қағидаттарда жүзеге асырылатынына байланысты болады

- Біріншіден, бұл ЭВОЛЮЦИЯ ПРИНЦИПІ. Алға ешқандай жүгіру болмауы керек. Әлеуметтік саладағы барлық өзгерістер даму деңгейіне және Қазақстан экономикасының мүмкіндіктеріне сәйкес келуі тиіс. Жаңғырту үдерістерінің алгоритмі кейін қалған салаларды, өңірлерді, әлеуметтік топтарды қолда бар стандарттар мен әлеуметтік даму көрсеткіштеріне тартуға негізделуі тиіс.

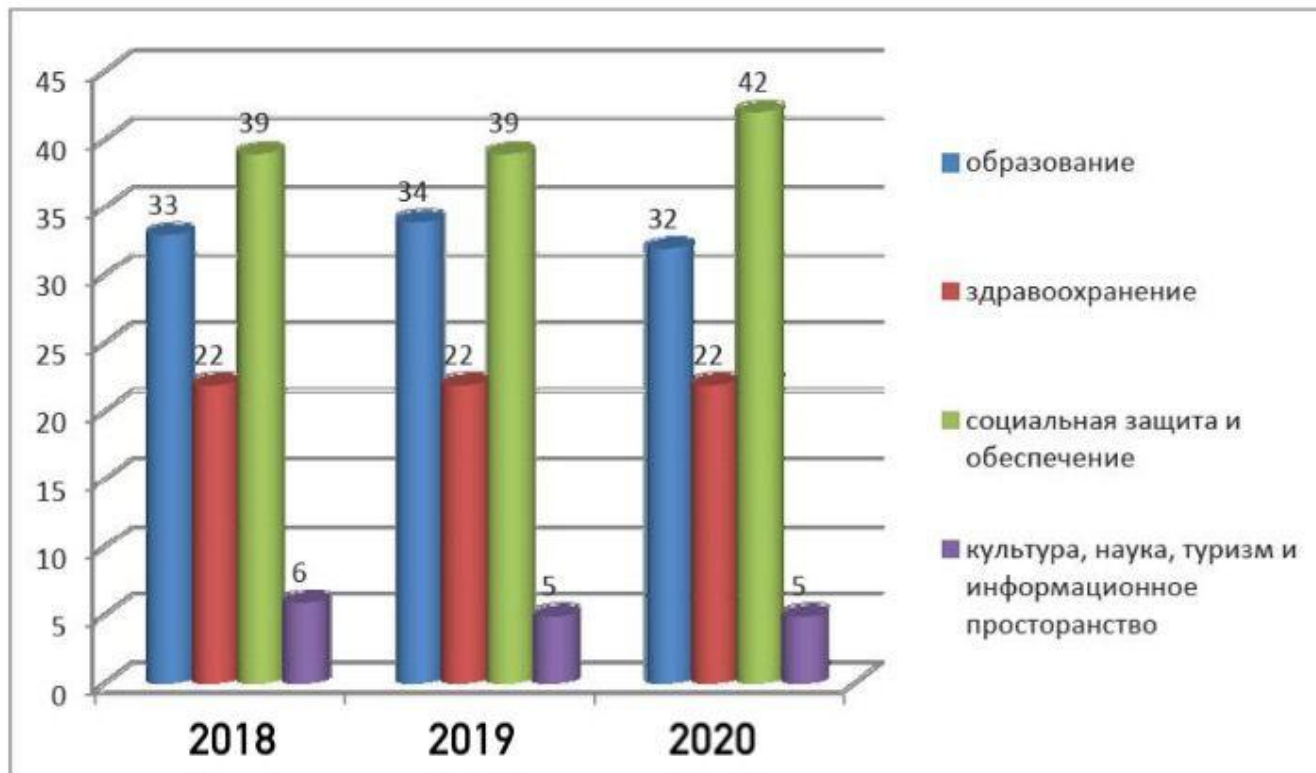

Рисунок 2 – РАСХОДЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТА НА 2018-2020 ГГ.

- Екіншіден, ОРТАҚ ЖАУАПКЕРШІЛІК қағидаты. Әлеуметтік жаңғыртудың барысы мен нәтижелері үшін жауапкершілікті тек мемлекет қана емес, оның барлық басқару деңгейлері де, жеке құрылымдар да, бүкіл қоғам бөлісуге тиіс. Жаңғыртудың табыстылығы үшін әрбір азаматтың өз Отанына пайдалы болуы өте маңызды. Жаңғырту барлық қазақстандықтарға қажет. Осындай түсінікпен ғана кең қоғамдық консенсус пен табысқа қол жеткізуге болады.

Стратегия «Казахстан 2050»

План нации
100 конкретных шагов
5 институциональных реформ

**Третья модернизация
Казахстана**

**Болашаққа бағдар:
рухани жаңғыру**

Документы
I уровня

Стратегический план развития Казахстана до 2025 года

Прогнозная схема территориально-пространственного развития

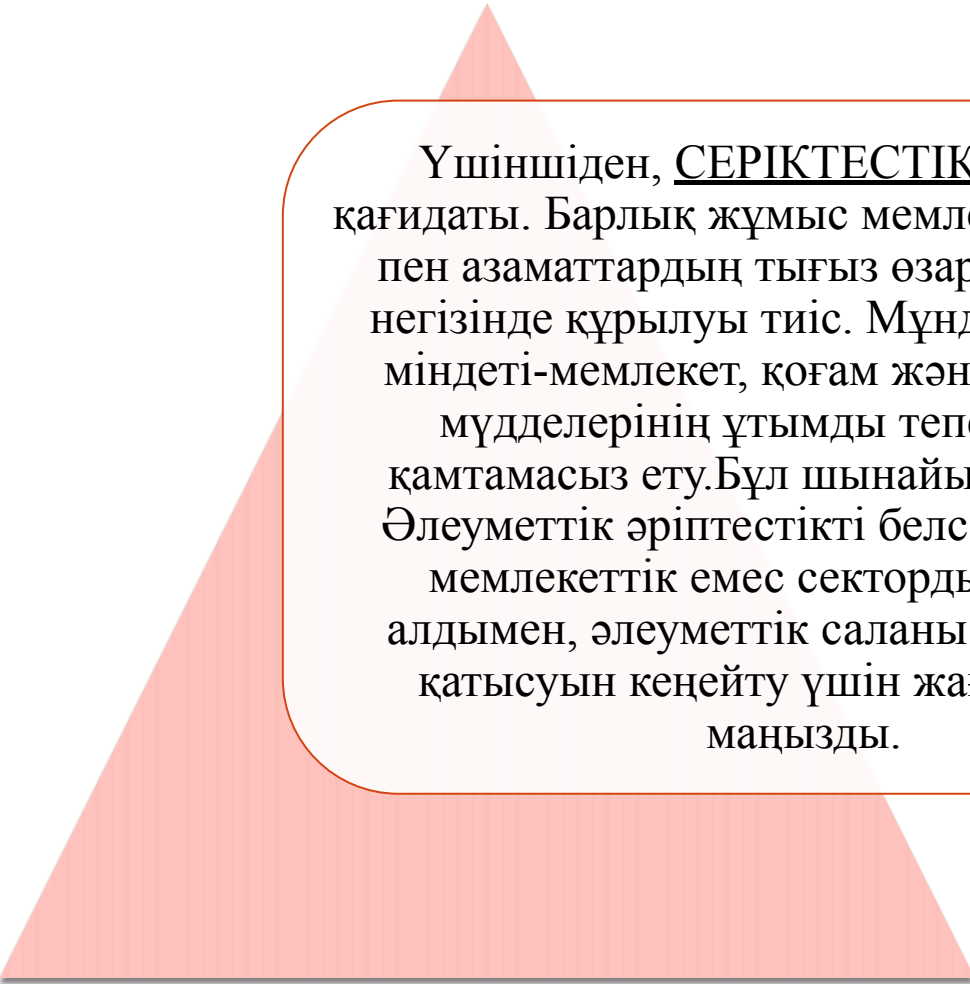
Документы
II уровня

Государственные программы

Документы
III уровня

Стратегические планы
государственных органов

Программы развития территорий

Үшіншіден, СЕРІКТЕСТІК ҚАТЫСУ қағидаты. Барлық жұмыс мемлекеттің, бизнес пен азаматтардың тығыз өзара іс-қимылы негізінде құрылуы тиіс. Мұндағы биліктің міндеті-мемлекет, қоғам және жеке тұлға мүдделерінің ұтымды тепе-теңдігін қамтамасыз ету. Бұл шынайы әділеттілік. Әлеуметтік әріптестікті белсенді дамыту, мемлекеттік емес сектордың елді, ең алдымен, әлеуметтік саланы жаңғыртуға қатысуын кеңейту үшін жағдай жасау маңызды.

Төртіншіден, ЫНТАЛАНДЫРУ принципі. Мемлекет қазақстандықтар өз бетінше өмір сүру сапасын жақсартуы үшін жағдай жасайды. Мемлекеттік әлеуметтік қолдау адресаттарға оларды еңбек, шығармашылық және қоғамдық белсенділікке ынталандыру үшін жіберіледі. ИЯ, мемлекет онсыз мүмкін емес жерде көмектеседі. Бірақ азаматтың өзі жасай алатын нәрсені өзі жасауы керек.

Қазақстан дамуының негізгі жеті бағыттары

30 ЛЕТ НЕЗАВИСИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

МНОГОВЕКТОРНАЯ ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА И РАВНОПРАВНЫЕ ПАРТНЕРСКИЕ ОТНОШЕНИЯ СО ВСЕМИ СТРАНАМИ

ГЛОБАЛЬНЫЙ ЛИДЕР ДВИЖЕНИЯ ЗА ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЯДЕРНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

МИРОТВОРЧЕСКИЕ УСИЛИЯ ПО УРЕГУЛИРОВАНИЮ КРИЗИСОВ И ПРОДВИЖЕНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ДИАЛОГА

АКТИВНЫЙ УЧАСТНИК ГЛОБАЛЬНОГО И РЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ЦЕЛЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

ЗА ПЕРИОД С 1991 ГОДА КАЗАХСТАН СТАЛ:

САМОЙ ДИНАМИЧНО РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ ЭКОНОМИКОЙ ЕВРАЗИЙСКОГО КОНТИНЕНТА

СВОБОДНЫМ МНОГОНАЦИОНАЛЬНЫМ ОБЩЕСТВОМ

АВТОРИТЕТНЫМ ЧЛЕНОМ МЕЖДУНАРОДНОГО СООБЩЕСТВА

МНОГОПАРТИЙНАЯ ПОЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА И ОТКРЫТОЕ ГРАЖДАНСКОЕ ОБЩЕСТВО

51-Е МЕСТО В ИНДЕКСЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ООН 2020 Г., ПЕРВЫЙ СРЕДИ СТРАН СНГ

НАИЛУЧШИЙ ПОКАЗАТЕЛЬ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА СРЕДИ СТРАН, ГДЕ БОЛЬШИНСТВО НАСЕЛЕНИЯ СОСТАВЛЯЮТ МУСУЛЬМАНЕ

25-Е МЕСТО В РЕЙТИНГЕ ВСЕМИРНОГО БАНКА «ВЕДЕНИЕ БИЗНЕСА»

1. Инфрақұрылымды дамыту- ұлттық экономиканың жарқын келешегінің кепілі.

- Автожол инфрақұрылымын дамытудың ауқымды жобасы
- Теміржол магистралі желісін кеңейту
- Астана – Алматы бағытында жедел теміржол қатынасы
- Ақтау – Баку көлік желісі
- Энергетикалық инфрақұрылымның дамуы

2. ЕХРО инновациялық экономика дамуының маңызды катализаторы.

- Баламалы энергия көздерінің есебінен көрме нысандарын толыққанды энергиямен қамтамасыз ету.
- Астанада “Жасыл белдеу” құрылысын жүзеге асыру
- Астана ребредингісі бағдарламасы, кешенді маркетингтік компания
- Аймақтық инновациялық жүйелерді құру жоспары
- “Жасыл даму” қағидатын ұстану

3. Азық түлік саласы- келешегі мол инновациялық кластер

- Жайылымды мал шаруашылығын қалпына келтіру
- Жайылымды суландыру инфрақұрылымын жаңғырту.

4. Қаржы жүйесін нығайту.

- Бірыңғай зейнетақы қорын құру.
- Банктердің нарықтық қорын нақты экономиканы несиелеуге жұмсау
- Сақтандыру нарығының ресурстарын тарту

5. Шағын және орта бизнесті дамыту

- Бақылаушы органдардың тәуекелді бағалау жүйесін жетілдіру
- Стратегиялық емес кәсіпорындарды жекешелендіру
- Әлеуметтік – кәсіпкерлік корпорациялардың міндеті мен ролін қайта қарау
- “Бизнес -2020” жол картасын жандандыру
- Сәйкесінше бизнес- инфрақұрылымын құру

6. Әлеуметтік модернизация үрдісі

- Халықтың жұмыспен қамтылуын экономиканың нақты секторы арқылы жүзеге асыру
- Заңсыз сыртқы миграцияны қадағалау және жою жұмыстарын нығайту
- Әлеуметтік сақтандыру жүйесін дамыту
- Әлеуметтік дамудың жалпыхалықтық тұжырымдамасы

7. Әкімшілік реформа.

- Басқару қызметін орталықсыздандыру
- Жергілікті өзін-өзі басқару тұжырымдамасын жүзеге асыру
- Орталық мемлекеттік басқару деңгейін институционалдық басқару
- Стратегиялық жоспарлау бойынша агенттік құру
- Қазақстанның дамыған 30 елдің қатарына ену тұжырымдамасының жобасын құру.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1. Назарбаев Н.А. Казахстан-2030. Процветание, безопасность и улучшение благосостояния всех казахстанцев. Послание Президента страны народу Казахстана. - Алматы: Білім, 1997. - 256 с.2.
- Назарбаев Н.А. Осмысление пройденного и дальнейшее демократическое реформирование общества. - Алматы, 1995. - С.11.